

Hartverscheurend Holocaustdrama in Parijs

De tienjarige Sarah Starzinski wordt samen met haar ouders tijdens een razzia in Parijs opgepakt. Haar broertje blijft achter in een slim verborgen kast en Sarah belooft hem spoedig te redden. Het loopt allemaal anders dan Sarah zich had voorgesteld. De film *Haar naam was Sarah* vertelt een fictief verhaal tegen de achtergrond van historische feiten.

ANNY HARTGERINK

In juli 1942 voert de Franse politie van Vichy zonder hulp van de nazi's een grootscheepse razzia uit onder de codenaam 'Operatie Lentebries'. Ruim 13.000 Joodse Parijzenaren, waaronder 4.000 kinderen, worden opgepakt en bijeengedreven in het Vélodrome d'Hiver, het destijds beroemde overdekte wielersstadion in de buurt van de Eiffel-

toren. Vijf dagen lang worden de Joodse mannen, vrouwen en kinderen onder afschuwelijke omstandigheden opgesloten. Ze weten nog niet dat ze gedeporteerd zullen worden naar de doorgangskampen Beaune-la-Rolande, Pithiviers of Drancy en dat ze zullen eindigen in de gas-kamers van Auschwitz. Het 'Vel d'Hiv', zoals het wielersstadion door de Fransen werd genoemd, is na de Tweede Wereldoorlog door brand verwoest en in 1959 gesloopt. Een klein monument herinnert aan de vreselijke gebeurtenissen, maar je moet goed zoeken om het gedenkteken te vinden.

Het historische verhaal

In de vroege ochtend van 16 juli 1942 worden Sarah, haar moeder en haar jongere broertje Michel opgeschrikt door hevig gebons op de deur. Twee Franse politiemannen eisen dat ze mee-gaan, ze krijgen enkele minuten om de hoogstnoodzakelijke spullen in te pakken. Sarah ziet de enorme angst van haar moeder en besluit haar broertje te verbergen op hun geheime plek, een inbouwkast verscholen

achter de wand van de slaapkamer. Ze zorgt ervoor dat Michel een veldfles water bij zich heeft, een zaklantaarn en zijn lievelingstедdybeer, en belooft hem dezelfde dag nog te bevrijden. De sleutel van de kast bewaart ze in de zak van haar jurk. De agenten vinden Michel niet en Sarah en haar moeder worden meegenomen. Sarahs vader, die zich in een kelder verborgen hield, voegt zich bij zijn gezin. Lopend door de stad worden ze samen met vele andere Joden naar het Vélodrome d'Hiver gebracht. Luiken van huizen worden voorzichtig geopend, een enkeling roept hardop zijn afkeuring uit tegen de agenten, maar de meeste Parijzenaren gluren op afstand naar de weggevoerde Joden en doen helemaal niets. Het Vélodrome is propvol, in de arena zit een mensenmassa opeengepakt en Sarah en haar ouders vinden nog een plekje voor zichzelf op de tribune. Er is niets te eten, niets te drinken en de hitte is verstikkend. Mensen zoeken wanhopig naar familieleden en bekenden, schreeuwen om hulp of worden gek van

Journaliste Julia Jarmond raakt geobsedeerd door de gebeurtenissen.

angst. Ook Sarah is doodsbang en bezorgd om het lot van Michel.

Na enkele dagen moeten de gezinnen het stadion verlaten en Sarah en haar ouders worden met bussen naar een voor hen onbekend spoorwegstation gebracht. Daar worden de mannen op wrede wijze van hun vrouwen en kinderen gescheiden en met onbekende bestemming afgevoerd. Een enkele reis Auschwitz, blijkt achteraf. Sarah en haar moeder komen in Beaune-la-Rolande terecht, een van oorsprong gewoon militair kamp dat in 1939 is opgezet om Duitse soldaten gevangen te zetten. De Vichy-regering besloot in 1941 Joodse mensen in dit kamp bijeen te brengen. In 1942 vertrokken de eerste treinen vanuit dit kamp naar Auschwitz. Na ongeveer een week in het kamp worden de moeders op hardvochtige wijze van hun kroost gescheiden en, net als de mannen, afgevoerd naar Polen. Sarahs ouders worden allebei op 5 augustus 1942 in Auschwitz vergast.

De kinderen blijven alleen in de barakken achter, vuil, ziek, kwetsbaar en ontredderd. Voedsel is er nauwelijks. Sarah trekt vooral op met Rachel, een leeftijdgenootje, en ze besluiten samen te vluchten. Het is vluchten of sterven, dat hebben ze intussen wel begrepen. Na een nacht in een hondenkooi te hebben geslapen, worden ze gevonden door een wat ouder boerenechtpaar. Zij nemen de zorg voor de meisjes op zich en verbergen hen voor de Duitsers. Ondanks de liefdevolle omgeving besluit Sarah om terug te gaan naar Parijs, naar rue de Saintonge, terug naar

haar broertje. Daar doet ze een gruwelijke ontdekking.

Film

Haar naam was Sarah is gebaseerd op de internationale bestseller van Tatiana de Rosnay. In Nederland zijn inmiddels meer dan een miljoen exemplaren van het boek verkocht.

De geschiedenis van Sarah wordt vanuit twee perspectieven benaderd. Naast de historische gebeurtenissen laat de regisseur ons kennismaken met de Amerikaans-Franse journaliste Julia Jarmond die bezig is een tijdschriftartikel over het drama in het Vélodrome te schrijven. Ze verbaast zich erover dat Parijse jongeren niets afweten van wat zich in juli 1942 in Parijs heeft afgespeeld. Intussen zit ze midden in een verhuizing, opmerkelijk genoeg naar het huis waar Sarah met haar ouders heeft gewoond totdat ze werden opgepakt.

Julia raakt ervan overtuigd dat Sarah de oorlog heeft overleefd. Al snel heeft haar journalistieke interesse plaatsgemaakt voor een obsessie die ingrijpende gevolgen zal hebben voor haarzelf, haar gezin en de levens van Sarahs nabestaanden.

Het eerste – en beste – deel van de film volgt de historische gebeurtenissen: de razzia, de gevangenschap in het vervalten wielersstadion, de scheiding van de kleine Sarah en haar moeder en Sarahs afschuwelijke ontdekking in het ouderlijk huis. Doordat de regisseur de camera midden tussen de mensen heeft gezet, zijn de scènes zeer aangrijpend. Het effect wordt versterkt door de mooie filmmuziek. Ongebruikelijke invalshoeken en de emotionele kracht

Sarah en haar ouders zitten in het Vélodrome gevangen.

van flashbacks heeft de filmmaker goed weten uit te buiten. Dat alle verhaallijnen uiteindelijk bij elkaar komen is de zwakte van de film. De dramatische invulling voelt enigszins geforceerd en gekunsteld aan door bijvoorbeeld Julia's zwangerschap en haar dwangmatige zoektocht naar Sarahs familieleden waarvoor ze de halve wereld rondreist. Volstrekt onnodig, voor een journaliste is het heel gewoon om telefonisch informatie te verzamelen. En nog een punt van kritiek: er verschijnen wel overdreven veel iPhones, iBooks en iMacs in beeld.

In de klas

Veel filmfragmenten roepen vragen op, zowel in het verhaal van Sarah als in het verhaal van Julia. Als Sarah en haar ouders in het Vélodrome gevangen zitten, zie je de vertwijfeling op hun gezichten. Waarom? Waarom de Joden? Waarom dit alles? Deze vragen zijn goed bespreekbaar met leerlingen.

Het verhaal van Julia is eigenlijk een manier om de historische feiten over te brengen en de kijker aan het denken te zetten. Je wordt je bewust van het feit dat het achteraf zo gemakkelijk is om te oordelen over collaboratie en verzet. Ook de morele vraag 'Wat zou jij hebben gedaan?' wordt in de film aangeroerd maar verder niet uitgewerkt. Zeventienjarigen zijn heel goed in staat om over de schuldvraag een standpunt in te nemen. Door de tamelijk onopgesmukte weergave, eigenlijk een rechtvoor-z'n-raap representatie, is de film geschikt om een verhaal over de Holocaust naar de huidige generatie leerlingen over te brengen.